

E-seminar: Mednarodnopravno varstvo okolja

Senka Šifkovič Vrbica, maj 2016

Mednarodna skupnost je postala zaskrbljena zaradi stanja okolja pozno. Kot začetek mednarodnega varstva okolja štejemo konferenco Združenih narodov leta 1972 v Stockholmu, na kateri je bila sprejeta Deklaracija združenih narodov o človekovem okolju ([Declaration of the United Nations Conference on the Human Environment](#) - Stockholmska deklaracija). Bistvo deklaracije je dogovor o nameri, da se oblikujejo skupni zgledi in principi, ki bodo navdihnili in vodili ljudi celega sveta pri zaščiti okolja. Istega leta je bila na zasedanju Generalne skupščine Združenih narodov sprejeta deklaracija [World Charter for Nature](#), ki izpostavlja, da je *človeštvo del narave in da je življenje ljudi odvisno od naravnega sistema, ki zagotavlja energijo in hranila. Opozarja, da ima civilizacija korenine v naravi in zgolj življenje v harmoniji z naravo človeku omogoča najboljše možnosti za razvoj kreativnosti, počitek in rekreacijo.*

Leta 1992 pa je v Riu de Janeiru pod okriljem Združenih narodov potekalo (do tedaj največje) svetovno srečanje o okolju in razvoju, na katerem so bili sprejeti Deklaracija konference Združenih narodov o okolju in razvoju – Rio deklaracija ([Rio Declaration on Environment and Development](#)), [Agenda 21](#), Okvirna konvencija o podnebnih spremembah, Konvencija o biološki raznovrstnosti. Najpomembnejši cilj Rio deklaracije je vpeljevanje novega in pravičnega globalnega partnerstva za trajnostni razvoj, skozi ustvarjanje novih nivojev sodelovanja med državami, ključnimi družbenimi sektorji in ljudmi, s pomočjo mednarodnih sporazumov, ki spoštujejo interese vseh in ščitijo integriteto globalnega okoljskega in razvojnega sistema. Na podlagi Rio deklaracije so ZN ustanovili tudi Komisijo za trajnostni razvoj, ki je z delom pričela 1995. Njena naloga je bila implementacija ciljev zastavljenih na konferenci v Riu na nacionalnem, regionalnem in lokalnem nivoju. Rio deklaracija je sestavljena iz 27 načel in 109 smernic, ki naj bi služile kot vodilo pri obravnavanju okolja in razvoja. Številka 21 predstavlja 21. stoletje, v katerem naj bi začeli skrbeti tudi za okolje in se trudili zmanjšati vplive nanj.

Po letu 1992 je bilo veliko prizadevanj usmerjenih v podnebne spremembe, saj so te globalni vplivni dejavnik na okolje, ekosisteme in s tem življenje. Leta 2002, 10 let po konferenci v Riu, je bila ponovno svetovna konferenca o okolju v Johannesburgu, kjer je bila sprejeta Deklaracija o trajnostnem razvoju ([Johannesburg Declaration on Sustainable Development](#)). Leta 2007 je bil sprejet Akcijski načrt z Balijskega ([The Bali Roadmap](#)), leta 2009 Dogovor iz Kopenhagna ([The Copenhagen accord](#)), leta 2010 so bili sprejeti Dogovori iz Cancuna ([Cancun Agreements](#)). Po 20 letih od sprejema Rio deklaracije je bila leta 2012 v Riu de Janeiru ponovno [konferenca Združenih narodov o trajnostnem razvoju](#). Sledila so srečanja na temo podnebnih sprememb ([Varšava 2013](#), [New York 2014](#), [Pariz 2015](#)).

Ključne za mednarodno okoljsko pravo so mednarodne pogodbe ali konvencije. V nasprotju z deklaracijami, ki niso zavezujoče, so mednarodne pogodbe pravno zavezujoče, ko država pristopi k njim – jih ratificira. V Sloveniji se konvencije ratificirajo z zakonom, ki ga sprejme državni zbor ter objavijo v Uradnem listu. Mednarodne pogodbe ali konvencije so v hierarhiji najvišji pravni akti, to mesto pa jim zagotavlja Ustava RS. Tako 8. člen določa: »Zakoni in drugi predpisi morajo biti v skladu s splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava in z mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo Slovenijo. Ratificirane in objavljene mednarodne pogodbe se uporabljajo neposredno.« Zato se vsebina mednarodnih pogodb uveljavlja pred nacionalnimi sodišči, posamezne pogodbe pa imajo lahko tudi določene mehanizme nadzora izvajanja konvencije. V prihodnjih prispevkih bodo predstavljene najpomembnejše mednarodne konvencije za varstvo okolja, ki jih je Slovenija ratificirala.